

doen
rijpen
g van
at zou
recht
oor de
lat de
derde
ht van
Syno-
om dit
komst
s niet
terug-
le toe-

treken,
Hage
toch
korte
n door

"was,
n kant,
an een
d voor
arvoor
dorpje
ningen
rk, die
t, toch
n even
rgden,
n vrij-
et één
in het
e Kerk
ouding
egen 9
moder-
rdiging,
handen
ienjes,
de alles
den er
partijen
e eenige
of links
akt het
dox of
ngewik-
tgeving
schier
diep in
De ene
e, maar
ergade-
ende
manier
ernach;
er twee
ditmaal
mming,
elkan-
ing van
e even-
voeren,
et al te
Synode,
trekend,
zorgen,

partij-
zeggen,
richting
ekomen
nten in
te wor-
wezen.
geven?
keraad
aan te
en van
chisatie
odoxen
n vrien-
wezen,
a bij de
opte de
doofpot,
motief,
adelijk"
— gelijk
t onder-
chisatie
tig. En
stilwij-
riesland
doordat
loor zijn
gedoof-
synode
geving
van den

Synode
as groe-
te bepa-
is hulp-
voor ze
mparige
thte de
ilde er
a. Even-
stel tot
ernstig
ort sans
oek der
Synode
tregelen
onthel-
onden.
En nog
roestel,
ierregle-
ding op
ijdenis
nade in
er Kerk
nig. In
een der
aar de
veen, ze
beslis-
nisch is.

Zendingen, lidmaten van de Hervormde Kerk, zullen in 't vervolg op verzoek van de hen uitsendende vereenigingen door of vanwege de Synode kunnen worden „geordend“ tot de bediening des Evangelies in haar volten omvang op het Zendingeveld. Alleen, wanneer ze later terugkeeren in het vaderland, mogen ze zelfs geen hulpredder worden. Zulk een ordening door of namens de Synode van personen die door een vereeniging uitgezonden worden, maar door geen Kerk zijn geroepen, maakt toch een wonderlijken indruk in een protestantsche Kerk. En toch heeft niet één lid der Synode hiertegen geïntereerd.

Zoo zat er in deze Synode weinig bezieling. Zelfs de invoering van een nieuwen gezangbundel, door een Commissie verzameld, zal men „voorloopig“ maar laten rusten, met het oog „op den gezangstrijd, in vele gemeenten aan de orde“. Gloed kwam er alleen, toen de Synode een protest liet uitgaan tegen de Borromeeusencycliek. Of in de Hervormde Kerk zelf het Evangelie van Christus wordt aange- rand, laat de Synode koud; maar als de Paus van Rome de Hervormers aantast, grijpt alles naar de wapenen.

Ten slotte zij er ook nog op gewezen, hoe droef het in de Hervormde Kerk gesteld is met de verzorging van hulpbehoevende Kerken en emeriti-predikanten, weduwen en wezen. Aan Generale Kassen ontbreekt het zeker niet. Behalve de Generale Kas in eigenlijken zin heeft men nog een fonds voor noodlijdende kerken; een fonds voor voorziening in de geestelijke behoeften van gemeenten, waar eigen middelen ontbreken; een fonds tot verbetering der schraalste predikantstractementen; een fonds voor weduwen en wezen en een hulppensioen- fonds voor emeriti-predikanten, terwijl bovendien nog een hulppensioenfonds voor de weduwen en wezen in de maak is; *seven fondsen* dus te saam. Voor het fonds voor de noodlijdende kerken werd ge- collecteerd f 13.000; voor het fonds voor de geestelijke behoeften f 505; voor 't fonds ter verbetering van de schraalste predikantstractementen f 1481. De weduwen- en wezenkas trok aan contributien f 4617 50 en keert aan elke weduwe f 200 per jaar uit, terwijl het hulppensioenfonds voor emeritipredikanten het niet verder brengt dan een bijdrage van f 90. Ook de Generale Kas, die een inkomen heeft van f 40.000, meest uit kapitalen getrokken, ging achteruit. Rekenen men nu, dat de Hervormde Kerk bijna 3 miljoen leden telt, dan spreekt de armoede dezer tijden te sterker.

Op de Synode was ook een zeer ernstig punt van overweging, hoe men de predikantstractementen verbeteren kan. Sommigen wilden, dat de Classieke besturen de approbatie van het beroep weigeren zouden wanneer de gemeente te weinig traktement gaf; vooral de overvloed van candidaten, merkte men op, was oorzaak, dat de traktemen- ten nog meer daalden. Anderen wilden dat de synode zou uitspreken, dat het trak- tement minstens f 2000 per jaar moest be- dragen, en dat overal, waar dit bedrag nog niet bereikt werd, gemeentelijke fondsen moesten worden gesticht. De Synode dorst echter geen dezer beide middelen voor schrijven en besloot alleen een schrijven tot de Kerken te richten, om op verbe- tering der tractementen aan te dringen. Tout comme chez nous.

Enkele getallen, aan het rapport van de Kerkvisitatie ontleend, mogen hieraan nog toegevoegd worden. Het aantal leden der Hervormde Kerk bedroeg 2.744.100; het getal „aannemelingen“ 26.009. Van uit- breiding van het aantal predikanten was nauwelijks sprake; alleen Den Haag kreeg er een nieuwe predikantsplaats bij. Over- gangen van de Hervormde Kerk naar andere Kerkgenootschappen bedroegen 724, van de andere Kerkgenootschappen naar de Hervormde Kerk 464. Reeds deze cijfers toonen aan, dat de Hervormde Kerk jaarlijks meer leden verliest dan winst, maar feitelijk is het verlies natuurlijk veel grooter. Want, blijkbaar heeft men hieronder alleen ge- rekend degenen, die officieel hun lidmaat- schap hebben opgezegd, maar niet degenen, die feitelijk zich van de Hervormde Kerk hebben afgescheiden, door tot een andere Kerk over te gaan. Alleen de overgangen uit de Hervormde Kerk naar onze Kerken bedragen jaarlijks stellig niet veel minder dan een vijfde. En daarbij komt dan nog het zeer groote verlies, vooral in onze steden, geleden aan allerlei kerken en kerk- jes, die als paddestoelen uit den grond oprijzen en hare leden hoofdzakelijk van de Hervormde Kerk trekken.

Het aantal theologische studenten, dat zich voor het predikambt in de Hervormde Kerk voorbereidt, bedraagt te Leiden 65 (waarvan 14 voor het eerst waren inge- schreven), te Utrecht 141 (waarvan 23 voor het eerst waren ingeschreven) en te Groningen 37 (waarvan 6 voor het eerst waren ingeschreven). Ook deze cijfers zijn in meer dan één opzicht leerkijk. Utrecht, waar de orthodoxie onder de hoogleraren het best vertegenwoordigd is, trekt bijna anderhalf maal zoveel studenten als Leiden en Groningen saam.

Voor Kootwijks Scholen.

Ingekomen bij Ds. J. H. Houtagensen in harte- lijken dank ontvangen: Door de diaconie te Amst., gecollect. Boomslootkerk voor de school te Kootwijk, f 2.50; door den heer C. Visser jr. te Meppel, van een weduwe voor Kootwijks scholen, f 0.25; van den heer D. Top te Amst. als gift f 1, gevonden in de collecte Boomsloot- kerker te Amsterdam.

Dringend verzoeken wij onzen scholen te willen gedanken.

D. HULLEMAN, secr.

Teeftafel.

C. VAN PROOSDIJ, „DOOR HET GELOOF“. Een twaalfal predikanten over Hebr. XI. — Kampen. — J. H. Kok. — 1910.

De onderitel van dezen bundel predikanten, die Ds. VAN PROOSDIJ, predikant in de Gerefor- meerde Kerk te Amsterdam, ons hier schenkt, is min juist. Het zijn slechts preken over een gedeelte van Hebr. XI.

De geachte opsteller heeft dit ook zelf gevoeld en ik hoor hem dan ook al zeggen: „swijg gij maar stil, ik weet het ook wel.“ In een soort „Woord vooraf“ schrijft hij: „Deze twaalf predikanten behandelen slechts een gedeelte van het elfde hoofdstuk van den brief aan de Hebr. Niet omdat het eerste gedeelte mindere waarde of aantrekkelijkheid heeft, maar omdat de omvang van het werk dan te groot ware geweest.“

„Al bevatten zij dus niet het geheel, toch vormen zij in zeker opzicht een geheel.“ Jawel! Maar daar loopt het nu niet over. Mij dunkt, de zaak ware te verhelpen geweest, wanneer de auteur als onderitel had gekozen: „Een twaalfal predikanten uit Hebr. XI.“ Dat „uit“ ware niet alleen juist geweest, maar had bovendien ook een kenmerk van deze predikanten al terstond doen uitkomen. Van Gereformeerde preken toch is een kenmerk dat zij niet „over“ of „naar“, maar „uit“ in tekst zijn, en laat mij hier terstond aan toevoegen, deze twaalf preken zijn, ook wat betreft dit kenmerk, metterdaad „Gereformeerde“ preken. En dat zijn zij ook in ander opzicht.

Hielden wij er onder ons nog een kerkelijke boekencensuur op na, ik meen, dat geen censor bezwaar zou hebben gehad op het manuscript van dezen bundel zijn „imprimatur“ te zetten. Maar er valt van dezen bundel meer goeds te zeggen.

Laat mij echter vooraf aanwijzen, welk gedeelte van Hebr. XI in de daarin vervatte preken of, om met Ds. VAN PROOSDIJ te spreken, predication, is behandeld. De elf eerste dan zijn uit Hebr. XI: 1-31. Haar opschriften luiden: 1. ABRAHAM'S OFFER (vs. 17-19); 2. IZAK'S ZEGENING (vs. 20); 3. JACOB'S STERVEN (vs. 21); 4. JOSEF'S LAATSTE WOORDEN; 5. MOZES' OUDERS (vs. 23); 6. MOZES' KRUZE (vs. 24-26); 7. MOZES' STANDVASTIGHEID (vs. 27); 8. MOZES' DE VERLOSSER VAN HET VOLK (vs. 28); 9. DE DOORGANG DOOR DE ROODE ZEE (vs. 29); 10. DE MUREN VAN JERICHO (vs. 30); 11. RACHAB DE HOER (vs. 31). De laatste preken: „ZIJ“ EN „WIJ“ is uit vs. 39 en 40.

Wij hebben hier alsoo te doen met wat men noemt: „vervolgstoffen“; een wijze van prediken, die vroeger en ook later onder ons niet onge- woon was en waar zeker wat voor te zeggen is. Goed dan in deze preken is, behalve dat zij zuiver rechtzinnig zijn, ook haar stichtelijke in den zin van in kennis en geloof opbouwende inhoud, en evenzo haar vorm, dien ik over het geheel het best meen te kunnen aanduiden als „populaire evangelieprediking“, in den zin waarin v. OOSTERZEE dezen term gebruikt. Over het geheel, — want het „populaire“ dreigt hier nu en dan in dat aangrenzende genre over te gaan, waarin de prediker nooit komen mag en waar- tegen hij als met prikkeldraad het populaire moet afperken. In dat andere genre dreigen wij te raken b.v. in de preken over IZAK'S ZEGENING met de tweemaal gegeven, nadere explicatie van het joken van IZAK met Rebekka. En ook, als in dieselde preken, in een ander verband, wordt gevraagd of bij Rebekka „de scherpe punten er af waren?“ Zoo ook in de preken over de MUREN VAN JERICHO, met de beidspraak: „iedere dag een draaije is een hemdsmouw in het jaar.“

Waren deze preken van den Amsterdamschen kanselredenaar, wien het zeker niet aan oratorisch talent ontbreekt, in uit den oogpunt van populaire evangelieprediking al uit stilistisch oogpunt minder goed dan zij metterdaad zijn, ik zou mij de moeite niet geven op deze vlekjes te wijzen.

Goed in deze preken is verder de bijkbare zorg, die aan de verklaring van den tekst is besteed en ook de kennis van de menschenrel, die uit de toepassing spreekt, al zou ik ook hier en daar in die toepassing wat meer ver- zijndering, wat meer „onderscheiding“ wen- schen. Goed is ook het pogen, in deze preken van de handelingen der bijbelsche personen ielkundige verklaringen te geven, want zoo alleen gaan die personen dan voor den hoorder leven. Als ik echter op p. 186 lees van „voor- stellingen, die in gedachten opkomen“, biedt de voorstelling mij geen gedachte meer aan. Goed eindelijk in deze preken is, dat zij, door hun puntige gezegden en vaak niet-ongeestige op- merkingen, welke er als doorgestroomd zijn en die mij wel eens aan de preken van wijlen Ds. GIPSEN herinnerden, een sekere frisheid hebben, welke weldadig aandoet.

Of echter de steeds geannonceerde verdeelin- gen uit een oogpunt der homiletische kunst ook altijd goed zijn, laat ik te beoordeelen liever over aan de homileten van professie. Een inderdeed als die van de preken over: JOSEF'S LAATSTE WOORDEN met als eerste deel: *geproken aan het einde des levens*, — wil zelfs ook mij niet geheel onbedenklijk voorkomen.

Toch twijfel ik niet of deze preken, die boven het gewone uitgaan, zullen met genoegen ge- lezen en, als men ze in een „lees-dienst“ gebruikt, — waarvoor zij bijzonder geschikt zijn — ook met genoegen gehoord worden.

Metterdaad biedt Ds. PROOSDIJ in dezen bun- del aan onze kerken een geschenk dat waarde heeft.

2. DE SPIEGEL, WEEKBLAD VOOR HET CHRIS- TELIJK GEZIN. Uitgever W. KIRCHNER, Amsterdam.

De vierde jaargang van dit rijk gelusteerde weekblad met zijn in belangrijkheid steeds toe- nemenden tekst, is thans afgesloten en ligt in een keurigen band voor ons.

10 October is de vijfde jaargang begonnen. Het pogen van den ijverigen uitgever om het protestantisch-christelijk publiek ten onzent een weekblad te bezorgen, dat, zoo in beeld als woord, den christelijken levens-ton weet te treffen en te bewaren, mag als geslaagd worden beschouwd.

Het christelijk leven ten onzent, met zijn daarin op den voorgrond tredende personen, voornamelijk stichtingen en belangrijke gebeurte- nissen, zijn, ook gedurende het jaar dat verstreek, in deze periodiek juist en actueel afgespiegeld. Men leest er, wat vooral van betekenis is voor onze jongeren, dat leven, dus aanschouwelijk gemaakt, uit kennen.

Daarbij zijn de kortere en langere verhalen welke het blad opnam, uit het oogpunt van kunst vaak niet onoverdientelijk en kenmerken zij zich steeds door hun christelijken geest.

De Spiegel is er in.

Het blad wordt, naar ik weet, in vele gezinnen met genoegen bezien en gelezen. Toch dient het nog iets meer gestuurd.

Ook onder ons.

3. ATHONIA MARGARETHA ONZE KLEEDING. Utrecht — G. J. A. Ruys — 1910.

In dit boek is een beschaafde vrouw van christelijke bijbelkennis aan het woord. Zij schreef het voor de Nederlandsche vrouwen- en meisjes en behandelt er dan ook in hoofdzak de vrouwenkleeding in.

In haar WOORD VOORAF schrijft zij: „In het algemeen kan gezegd, dat de vrouw zich veel met de kleeding bezig houdt. Hoe zelden echter denkt zij ernstig na over de gewichtige betekenis er van.“

„Tot dit laatste haar op te wekken, en haar daarbij eenige leiding te geven, is het doel van dit werkje.“

Achtereenvolgens worden behandeld: Van waar ons kleed is; Het kleed bij Israël; Watersche beschaving; Iets over den invloed der kleeding op het lichaam; Kleeding en opvoeding; Ons nederlijkwad; De sprake van ons kleed.

Het boekje bevat vele nuttige wenken en verstandige opmerkingen en behartigenswa- dige raadgevingen voor vrouwen en meisjes van allen stand en rang.

Het zal de moeite loonen wanneer men er kennis mee maakt. De schrijfster, die hier zoveel aandacht wijdt aan het tijdelijk-aardige, vergeet daarbij ook het hoogere niet. Ken- merkend in dit boekje is over ONZE KLEEDING in blyv. deze opmerking: „Velen bekomen er zich meer over of hun kleed voor de zomerreis al gereed ligt, dan of het kleed voor de „grootere reis“ wel klaar is.“

Officiële Berichten.

Heeren collectanten, voor welk doel ook collecteerende, worden nogmaals door den kerke- raad opmerkzaam gemaakt, dat om met succes te kunnen werken in de gemeente, drie ken- nissen voren een schriftelijk verzoek door hen moet worden gedaan aan den kerkeraad, en deze voor iedere aanvraag zal beslissen. Van dit vernieuwd besluit zal kennis gegeven worden aan de gemeente, en zal dit bericht gepaakt worden in de *Zeeuwsch Kerkblad*, en ook in het kerkelijk handboekje en het jaarboekje, zodat onwetend- heid van dit besluit niet kan worden voorgewend.

Namens den kerkeraad:
J. J. DE JAGER, scriba.
Ter Neuzen, 6 Oct. 1910.

Classis 's-Gravenhage.

De vergadering der classis 's-Gravenhage zal D.V. gehouden worden op Dinsdag 8 Nov. a.s. Punten voor het agendum worden ingewacht vóór 20 Oct. bij ondergetekende te Zegwaart.

F. C. MEIJSTER, h. t. actuaire.
Zegwaart, 10 Oct. 1910.

Classis Dordrecht.

De raad der Geref. Kerk van H.-I.-Ambacht roept de kerken in de classis Dordrecht op tot een vergadering, welke D.V. zal gehouden worden op Woensdag 9 Nov. a.s. te half 10 ure in de Wilhelminkerk.

Punten voor de agenda worden vóór 25 Oct. ingewacht bij den eersten ondergetekende.

Namens de aanroepende kerk:
H. MEULINK, praeses.
H. BOENDERS, scriba.
H.-I.-Ambacht, 6 Oct. 1910.

Classis Enkhuizen.

De classis Enkhuizen zal D.V. vergaderen op 15 Oct. gewonnen tijd en plaats.

Punten voor het agendum worden ingewacht bij den eersten ondergetekende.

Namens de roepende kerk te Opperdoes:
K. OUSBOER, praeses.
C. VIJN, scriba.

Classis Gouda.

De e.k. vergadering van de classis Gouda zal D.V. gehouden worden op Dinsdag 8 Nov.

Punten voor het agendum worden tot 18 Oct. ingewacht aan het adres van den scriba.

Namens de roepende kerk:
JOH. S. LANGEN, h. t. praeses.
W. C. VAN OEL, scriba.
Gouda, 11 Oct. 1910.

Classis Woerden.

Vergadering der classis Woerden op Donderdag 17 Nov. 's morgens te 10 ure in Concordia te Alphen a/d Rijn.

Punten voor het agendum in te zenden bij den eersten ondergetekende vóór Donderdag 17 Oct.

Namens den kerkeraad der roepende kerk van Zwammerdam:
H. VAN DIJK, voorzitter.
M. V. MUISWINKEL, scriba.
Zwammerdam, 12 Oct. 1910.

Gereformeerde Kerk Eindhoven-Stratum.

In dank ontvangen: uit de nalatenschap van de kleine W. M. te G. f 100; v. Scherpenzeel te Lexmond f 0.47; N.N. Broek op Langendijk f 1.; N.N. te H. f 10.

Aan hen die belang stellen in deze kleine en nog zeer jeugdige kerk zij medegedeeld, dat het ledental gestadig toeneemt. In het tegenwoordig vergaderlokaal, hetwelk is ingericht voor 80 personen, komen de laatste weken 80 a 90 personen onder de bediening van Gods Woord. Binnen korten tijd zal dan ook noodzakelijk tot den bouw van een kerk moeten worden overgegaan; maar tot nog toe ontbreken ons daarvoor de middelen.

Doch naast den Koning der Kerk, Die het reeds zoo wel met ons gemaakt heeft, Die ons zoveel malen heeft betoond een hoorder des gebeds te zijn, en op Wien ook in dezen ons ook geallieerd is, doen wij ook een beroep op de overvloedigheid van alle broeders en zusters, doch inzonderheid van hen die rijk met aard- sche goederen gesegend zijn.

Da. H. L. Both, Villapark 39 te Stratum bij Eindhoven, zal zich gaarne met de ontvangst van giften belasten.

De scriba van den Kerkeraad voornoemd:
A. WILDEBOER.

Kort verslag van de vergadering der classis 's-Gravenhage, gehouden 18 Sept. 1910 in de Consistoriekamer der Westerkerk te 's-Gravenhage.

Moderamen: Dr. Groenheide, Praeses; Da. Oosten, Assessor; Da. Eisma, Scriba.

De Praeses opent de vergadering, laat zingen Ps. 43: 3, gaat voor in gebed, en leest Ps. 43. De notulen der vorige vergadering worden gelezen, goedgekeurd en getekend.

Uit de credentiebrieven blijkt, dat alle kerken weinig vertegenwoordigd zijn; van vijf kerken zijn instructies ter tafel; en diaken uit Wieringen wordt toegelaten met koorstem.

Een besluit der vorige vergadering wordt aldus gepreciseerd: Den Haag blijft roepende kerk, en ontvangt van den Actuaire de noodige inlichtingen voor het opstellen der agenda.

Broeder Verschoor leest het rapport van afgevaardigden voor de Part. Synode.

De Part. Synode van Z.-Holland (Noordelijk gedeelte) gehouden 15 Juni 1910 te Leiden, noodigt naar aanleiding van een bij haar inge- komen concept der classis Woerden, inzake de verzorging van behoeftige kerken in christelijke stichtingen, de classes uit te overwegen, op welke wijze het best in deze zaak kan worden voorzien, opdat op de Synode van 1911 een besluit over dit punt kan worden genomen.

De classis besluit, dat deze zaak eerst bij de kerken in nader onderzoek genomen moet worden; bedoeld concept zal opgevraagd, gedrukt en aan de kerken gesonden worden.

De Kerk van Batavia verzoekt, dat zending L. Tiemersma, vroeger in dienst bij de Ned. Zendingvereen., geordend worde tot wettig Dienaar des Woords voor het Maleisch sprekende gedeelte der gemeente, volgens art. 167 Gen. Synode van Dordt 1893, waarbij overgelegd wordt de acte van ordening tot zending van den heer T. en een breedvoerig advies van de Bijz. Vergadering van Dienaren des Woords in Midden-Java. — De classis wil in deze gewichtige aangelegenheid niet overhaast beslissen; de kerken zullen gelegenheid ontvangen tot inzage der stukken; een commissie, bestaande uit de kerkvisitatoren met Dr. de Moor, zal op de eerste volgende classisvergadering rapport uitbrengen.

De Troost rapporteert aangaande den 10 Augustus 1910 gehouden zendingdag, waarvan de resultaten dit jaar niet zoo gunstig waren als vroeger; het batig saldo bedraagt f 50.95. De van Minnen wekt de kerken op, dat zij, evenals vroeger gebruikelijk was, een winter- avonddienst zullen afdaan aan een spreekbeurt voor de Zending, waarbij dan voor de Zending- kas gecollecteerd worde.

In antwoord op een ingekomen schrijven van een broeder uit Scheveelingen zal gemeld worden, dat zijne zaak niet ter classis aan de orde kon komen, daar niet gebleken is, dat deze ter plaatse niet kon afgehandeld worden.

Vacaturendiensten te Leidschendam zullen vervuld worden door Ds. de Moor en Oosten; te Wateringen door Ds. Ringnalda en Schippers. Inzake huwelijksafkondiging wordt besloten: bij huwelijks rassen leden van verschillende Geref. Kerken zal de afkondiging in beide kerken geschieden, terwijl de partij die niet behoort tot de gemeente, waar de voltrekking plaats vindt, een bewijs zal overleggen dat de betrokkene Kerkeraad daarin toestemt.

Deputaten naar Art. 13 der Bepalingen worden herbenoemd.

Rondvraag naar Art. 41 D. K. O. en Art. 21 der Bepalingen.

Den Haag wordt verlof gegeven tot den tweeden trap der censuur voor een euster.

Een tweetal vragen van Maasdiijk aangaande tuchtafen worden beantwoord.

De Praeses sluit de vergadering, nadat Ds. Ploos v. Amstel is voorgegaan in dankgebed.

Namens de classis 's-Gravenhage:
F. C. MEIJSTER, h. t. actuaire.
Zegwaart, 13 Sept. 1910.

Buitenland.

Zweden. Een voorstel om Kerk en Staat te scheiden, verworpen. Leer- vrijheid geproclameerd.

Over Noorwegen werd in ons blad meermalen gehandeld; wij verlieden ons in het ont- staan eener „Gemeente-universiteit“ tot ople- ding van aanstaande dienaren des Woords, tegenover de Staats-universiteit, waaraan het modernisme de overhand kreeg; wij verbeug- den ons ook in de pogingen, die in Noorwegen in het werk gesteld worden, om de Kerk van den Staat los te maken, opdat de vrijheid der Kerk verzekerd werd. Maar van Zweden kan hetzelfde niet gezegd worden. Wel is daar een poging gedaan om de vrijheid van de Kerk te verkrijgen.

In November 1909 werd de „algemeene landsvergadering“ (een soort synode) gehouden, en daar deed de lektor Waldenstener het voorstel, om de banden waarmede Kerk en Staat aan elkander verbonden zijn, los te maken. Maar omdat het voorstel gedaan werd door mannen die tot een vrije Kerk behooren, en het voorstel gesteund werd door menschen, die op politiek gebied de liberale richting zijn toegedaan, kon het geen genade vinden in de oogen der overgrote meerderheid. Het is ook niet te verwachten, dat deze zaak spoedig weder in Zweden ter sprake gebracht worden zal, omdat er in het land weinig voor gevoeld wordt, en men zich op Engeland en Pruisen beroept, om er op te wijzen, dat het streven voor de losmaking der Kerk uit de banden van den Staat onjuist is, en niet dienstig voor de Kerk des Heeren kan genoemd worden. Wij voor ons vinden juist het tegendeel uit de voorbeelden van Engeland en Pruisen; wij meenen, dat het voortwoerkend ritualisme der Anglicanische Staatskerk, juist daarom zoo vrij spel heeft, omdat die Kerk geen vrije Kerk is. Alle mannen in Pruisen, die het welzijn voor de Landskerk roeken, zijn eenstemmig in de gedachte, dat die Kerk meer vrijheid en meer zelfstandigheid moet bezitten, en daarom ijverde een man als de overleden hofprediker Stöcker voor de afschaffing van het sum-episcopaat van den Koning van Pruisen over de Evangelische Landskerk.

Ook is er in Zweden een nieuwe wet aange- komen, waardoor een dragend om tot schei- ding van Kerk en Staat te komen, weggenomen is. Door deze wet hebben voortaan leden van de Zweedsche Staatskerk het recht, niet alleen om haar een scheidsbrief te geven, maar ook om tot geen andere kerkgenootschap over te gaan. Tot hiertoe had men alleen het recht om tot een andere kerkgenootschap over te gaan; men kon niet officieel geheel met de Kerk breken. Hiermede is men wel den atheïsten in het gevecht gekomen, maar men mag ongeloo- vigen niet opdringen, dat zij tot een of andere Kerk zullen behooren.

Op de pastoraal-conferentie van het Gote- burger Stift is het beginsel, dat in de Lutherse Staatskerk alle richtingen recht van bestaan in haar boesem hebben, geproclameerd. Aanleiding was daartoe de duivelsstrijd, welke ontstond toen eenige predikanten van naam het bestaan van een persoonlijk diuvel loochenden, waarbij een meigte van andere leeringen in het debat werden gebracht, als die van de Drieëenheid, de godheid van Christus, de verzoening door het bloed des Kruises, de Sacramenten. De bovenbedoelde predikanten werden wegens onrechtvaardigheid bij het consistorium van Stock- holm en het domkapittel van Lund aangeklaagd. Maar het onderzoek eindigde met vrijspraak.

Kenscheitend was daarbij de opvatting van den hoogleraar in de kerkgeschiedenis te Lund, Dr. Holmquist, die het roomsch noemde, wanneer men verlangde, dat er in de Kerk een absolute autoriteit, die over de leer heerscht, zijn zal. Het Protestantisme dat volgens den hoogleraar tot ideaal „de reine leer, tot welke men in een voortdurend streven naar waarheid zoekt te naderen.“

Gemengd Nieuws.

In 1909 heeft zich het Britsch en Buitenlandsch Bijbelgenootschap weer buitengewoon gevoerd. Er werden in zes nieuwe talen Evangelien uitgegeven: daardoor is het aantal talen waarin de Bijbel geheel of gedeeltelijk vertaald is, tot 224 geklommen. In gemiddeld jaar verspreidde het Genootschap 6.620.224 bijbels of gedeelten van bijbels over de wereld, dat is 685.000 exemplaren meer dan in het voorgaande jaar. De verspreiding geschiedde door de helft door de 11000 colporteurs die het genoot- schap in zijn dienst heeft. In China alleen werden 158 Chineseche colporteurs. Voor zijn arbeid heeft het genootschap bijna drie miljoen gulden noodig gehad. Door den ommekeer die in Turkije plaats had, kon het genootschap ook een colpor- teur naar Palestina zenden, die den Bijbel in Bethlehem, Hebron, Tiberias, Nazareth en Cans in Galilea verspreidde. Op den weg naar Nazareth reed hij in een voertuig waarin drie Roomsche priesters, twee Mahomedanen, en Turck soldaat en een geketend misdadiger. Ten slotte kocht ieder een Bijbel in de taal die hij het best verstand.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

UIT KWAAD TOT GOED.

XXI.

OORLOG.

Mijnheer Mollet, nieuwsgierig geworden, was zoo vrij de school, waarvan de deur nog aan- stond, binnen te treden. Hij was er maar zelden in geweest, en wat hij nu zag verbaasde hem.

De banken, die anders een heele ruimte van het groote vertrek innamen, waren nu bijna alle opzij geschoven en tegen den muur op elkaar gezet. Ook stoelen en tafels waren in een hoek geschoven. Heel het veld was blij- baar vrijgelaten voor de jonge jeugd.

En die nam er dien dag de vrijheid van!

De meesten der kleine kluiters waren al aan- wezig; straks zou het twee uur slaan. Allen waren min of meer uitgedoosd, niet alleen feestelijk maar wat de jongens betreft krij- gishalf tevens. Zij droegen papieren steken van kranten gevouwen of gevormd uit een grooten kruidenierszak, en met een haneveer bestoken. Sommigen hadden Oranjesjerpen om; anderen droegen epauletten van goudpapier geknipt, dat ook in strepen en strepen op de stekers prijkte. Bij enkelen ontbrak zelfs de patroontasch niet.

Trouwens heel het mannelijk geslacht scheen gebracht te zijn op voet van oorlog. De een droeg een honte geweer, de ander had een blikken sabel aangegeord. Velen waren daarbij of zonder dat voorzien van trommel of trompet. Er waren ook (ambosma)jors met versierde stokken, en fluitspelers niet weinige.

Ook de meisjes waren in hun beste pakjes en hadden poppen en ander speelgoed mee- gebracht, benevens touwen om te dienen bij het touwjespringen en wat verder het vermaak kon bevorderen. Zelfs de kat was niet vergeten, maar had een breed, driekleurig lint om den hals. Poes scheen echter, met al de deftigheid die katten eigen is, van het lawaai niet gediend, en had zich wieslijk geborgen op een kast. Van die veilige hoogte zat de schoolkat nu de benedenwereld te bekijken, met zoo min als mijnheer Mollet begrijpende wat er gaande was.

„Was in elk geval, gelijk de buren het noemden, een „oordeels leven“. De trompet overstemde de fluit en daartusschen door klonk het geroffel der trommen, gepaard aan het schel getier der mondgorgels. Daarbij kwam, dat er drnk werd geprept en nog meer geschreeuwd en gejueld, alsof er markt werd gehouden. Maar overal zag men blijde gezichten, en dus ging het goed.

Zoals ik zei, stond mijnheer Mollet met groote verbazing het alles aan te kijken. Zijn kinderen die nu reeds groot waren, hadden nooit een bewaarschool bezocht. Kinderen uit den goeden stand gingen daar destijds nooit heen, ja bezochten vaak in het geheel geen school, maar werden thuis door een heer of een juffrouw onderwezen.

„Schijnt hier vandaag al bijzonder druk te zijn“, sprak hij, zich wendende tot juffrouw Van Leeuwen, die aan de voordeur een oogje hield. „Is er soms feest of is er iemand jarig?“

„Dat niet mijnheer“, zei de juffr, „maar het is oorlog.“

Daar leek het on-erwijfeld heel veel op, maar dat maakte de zaak niet veel duidelijker. En mijnheer Mollet, die als kwaker toch al zeer weinig met oorlog ophad, vroeg verbaasd:

„Oorlog? U laat hen toch nu al niet vechten? Dat komt helaas, vroeg geenoeg.“

„O gunst, neen mijnheer. Maar ziet u, 't is een oude gewoonte op al de bewaarscholen. In September, als 't Amsterdamsche kermis is, en nog een paar keer in 't jaar, hebben ze oorlog. Al de kindertjes brengen dan speelgoed mee, en ze mogen vrij spelen den heelen middag. Zoo meteen begint het.“

„Dan zult u het wel druk hebben.“

„Ja mijnheer, om de waarheid te zeggen, zijn we altijd heel dankbaar als het voorbij is en zonder onheilen afsloopt.“

Nu dat was te begrijpen. De „oorlog“ waar de juffrouw van sprak heette eigenlijk oorlog, d.i. verlost, vrijheid, gelijk we nog zeggen: iets is veroorloofd. De kinderen mochten dan spelen, vrij spelen naar hartelust en daar de jongens liefst soldaatje speelden, was het natuurlijk dat het oude woord oorlog in oorlog werd verandert.

Op het bepaalde uur kwam er orde en stuur in het feest. Er werd een groote ommezing gehouden, door al de jongens en meisjes. Er werd gewaaid met vlaggen en sabels — wat soms gevaarlijk bleek te zijn voor de omloopen- den — getoeterd en geschreeuwd, gejuicht en gejoeld, dat het een aard had. Aan de spits van het leger liep de hoofdjuffrouw met een ver- sierde el als bevelster in de hand. Besijden gingen de beide helpsters als dienstdoende officieren. Nu en dan werd een pascend liedje aangeheven, gedanst en gesprongen dat het een lust was, en heel aardig om aan te zien. Mijnheer Mollet althans had er veel schik in en keek het zaakje lachende aan, terwijl de kleine snuiters den vreemden heer bejubelden in zijn lange, zwarte jas, die heel niet paste bij dezen prettigen oorlog.

Toen de omgang ettelijke malen herhaald was — dat moest wel, want in twee minuten liep men heel de school rond — werd er rust